

DEN ØKONOMISKE OG MONETÆRE UNIONS INSTITUTIONER

Den Monetære Unions institutioner har hovedansvaret for fastlæggelsen af den europæiske pengepolitik, reglerne vedrørende euroudstedelsen og prisstabiliteten i EU. Disse institutioner er: ECB, ESCB, Det Økonomiske og Finansielle Udvalg, Eurogruppen og Rådet for Økonomi og Finans (Økofinrådet).

RETSGRUNDLAG

- Artikel 119-144, 219 og 282-284 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.
- Protokoller knyttet som bilag til traktaten om Den Europæiske Union: Protokol (nr. 4) om statuten for Det Europæiske System af Centralbanker og Den Europæiske Centralbank og protokol (nr. 14) om Eurogruppen.

MÅL

De vigtigste målsætninger ([2.6.1](#)) for institutionerne i Den Økonomiske og Monetære Union (ØMU'en) er:

- at færdiggøre det indre marked ved at afskaffe valutakursudsving og udgifterne ved valutatransaktioner samt udgifter til kurssikring
- at sikre kompatibilitet for omkostninger og priser i hele Unionen, hvilket vil hjælpe forbrugerne, stimulere den interne samhandel i EU og gøre det lettere at drive forretning
- at styrke Europas monetære stabilitet og økonomiske styrke ved:
  - pr. definition at bringe enhver mulighed for spekulation mellem Unionens valutaer til ophør
  - gennem Den Monetære Unions økonomiske dimension at sikre, at den ny valuta er stort set usårlig over for international spekulation
  - at sætte euroen i stand til at blive til en vigtig reserve- og afregningsvaluta.

RESULTATER

A. Institutionerne i ØMU'ens første fase (1. juli 1990-31. december 1993)

Der blev ikke oprettet nogen monetære institutioner i ØMU'ens første fase.

B. Institutionerne i ØMU'ens anden fase (1. januar 1994 — 31. december 1998)

1. Det Europæiske Monetære Institut (EMI)

Det Europæiske Monetære Institut blev oprettet i begyndelsen af ØMU'ens anden fase i henhold til artikel 117 i EF-traktaten og overtog opgaverne fra udvalget af centralbankchefer og Den Europæiske Fond for Monetært Samarbejde. Det havde ingen indflydelse på udformningen af den monetære politik, som fortsat var de nationale myndigheders ansvarsområde. Dets vigtigste opgaver i forbindelse med gennemførelsen af ØMU'ens anden fase var bl.a. at styrke samarbejdet mellem de nationale centralbanker og koordineringen af medlemsstaternes monetære politikker med henblik på at sikre prisstabilitet. I overensstemmelse med EF-traktatens artikel 123, stk. 2, blev EMI opløst efter oprettelsen af ECB, som det havde banet vejen for (1. juni 1998).

2. Det Monetære Udvalg

Det Monetære Udvalg bestod af medlemmer, hvoraf Kommissionen og medlemsstaterne udpegede lige mange. Udvalget blev oprettet med henblik på at fremme en samordning af medlemsstaternes politik i det fulde omfang, der er nødvendigt for det indre markeds funktion (EF-traktatens artikel 114), og havde en rådgivende rolle. Det blev opløst ved indgangen til tredje fase og erstattet af Det Økonomiske og Finansielle Udvalg (artikel 134, stk. 2, i TEUF).

C. Institutionerne i tredje fase (fra den 1. januar 1999)

1. Den Europæiske Centralbank (ECB) ([1.3.11](#))

a. Organisation

ECB blev oprettet den 1. juni 1998 og har sit hjemsted i Frankfurt-am-Main. ECB administreres af to instanser, der er uafhængige af Fællesskabets institutioner og de nationale myndigheder (nemlig Styrelsesrådet og Direktionen) samt — ved bestemte opgaver — Det Generelle Råd (som ikke i sig selv er et beslutningstagende organ i ESCB-regi). Med Lissabontraktaten blev ECB anerkendt som en EU-institution (artikel 13, stk. 1, i TEU, og artikel 282-284 i TEUF). Indtil da havde banken ikke haft nogen status i henhold til bestemmelserne i EF-traktaten, omend den havde juridisk personlighed.

i. Styrelsesrådet

Består af medlemmerne af Direktionen og cheferne for de nationale centralbanker i de lande, der har indført euroen (artikel 283 i TEUF og statuttens artikel 10, stk. 1). Som øverste beslutningsorgan fastsætter det de retningslinjer og træffer de beslutninger, der er nødvendige for at udføre de opgaver, der er pålagt ESCB, det udformer EU's monetære politik (herunder — når det er hensigtsmæssigt — beslutninger om mellemliggende pengepolitiske målsætninger, om officielle rentesatser og om forsyningen med reserver i ESCB) og fastsætter de nødvendige retningslinjer for beslutningernes gennemførelse (statuttens artikel 12). I henhold til Lissabontraktaten skal medlemmerne af ECB's Direktion udnævnes af Det Europæiske Råd efter fælles overenskomst og med kvalificeret flertal (artikel 283 i TEUF).

ii. Direktionen

Direktionen består af en formand, en næstformand og fire andre medlemmer, som alle udnævnes efter fælles aftale mellem stats- og regeringscheferne fra medlemsstaterne i euroområdet for en periode på otte år, der ikke kan forlænges (artikel 283 i TEUF). Den har ansvaret for at gennemføre den monetære politik og giver i den forbindelse de nødvendige instruktioner til de nationale centralbanker. Den har ligeledes ansvaret for forberedelsen af møderne i Styrelsesrådet og for ECB's løbende forretninger (artikel 11 og 12 i statuten).

iii. Det Generelle Råd

Det Generelle Råd (artikel 44, stk. 1, i statuten) består af formanden og næstformanden for ECB samt cheferne for centralbankerne i alle EU's medlemsstater, uanset om de har indført euroen eller ej. Det bidrager til indsamlingen af den statistiske information, koordinerer de monetære politikker for de medlemsstater, der ikke har indført euroen, og fører tilsyn med den europæiske valutakursmekanisme.

b. Rolle

Såvel Den Europæiske Centralbank som de nationale centralbanker kan udstede pengesedler inden for euroområdet, men kun ECB kan rent faktisk bemyndige en sådan udstedelse. Medlemsstaterne kan udstede euromønter med forbehold af ECB's godkendelse af omfanget heraf (artikel 128 i TEUF). ECB vedtager de afgørelser, der er nødvendige for at udføre de opgaver, der er pålagt ESCB efter traktaterne og statuten for ESCB og ECB (artikel 132 i TEUF). Med støtte fra de nationale centralbanker indsamler den den nødvendige statistiske information enten fra de ansvarlige nationale myndigheder eller direkte fra de økonomiske enheder (artikel 5 i statuten). Den hører om ethvert forslag til EU-retsakt inden for dens kompetenceområder og, efter anmodning fra de nationale myndigheder, om ethvert udkast til retsforordning (artikel 127, stk. 4, i TEUF). Den er ansvarlig for, at TARGET2-systemet (Trans-European automated real-time gross settlement express transfer system), der er et betalingssystem i euro, hvor de nationale betalingssystemer og ECB's betalingsmekanisme er knyttet sammen, fungerer gnidningsløst. ECB sørger for, at centralbankerne i de medlemsstater, som tiltræder euroområdet, integreres i ESCB.

ECB kan udføre specifikke opgaver i forbindelse med politikker vedrørende tilsyn med kreditinstitutioner og andre finansielle institutioner (artikel 127, stk. 6, i TEUF og artikel 25.2 i statuten). ECB er blevet pålagt yderligere opgaver under Den Fælles Tilsynsmekanisme (FTM) hvad angår det direkte tilsyn af signifikante banker i euroområdet og andre deltagende medlemsstater. De nationale myndigheder i medlemsstaterne fører fortsat tilsyn med de mindre signifikante banker, i samarbejde med ECB det grænseoverskridende samarbejde mellem tilsynsmyndighederne i EU varetages af de tre europæiske tilsynsmyndigheder (ESA'erne): Den Europæiske Banktilsynsmyndighed (EBA), Den Europæiske Værdipapir- og Markedstilsynsmyndighed (ESMA) og Den Europæiske Tilsynsmyndighed for Forsikrings- og Arbejdsmarkedspensionsordninger (EIOPA). Dette tilsynssystem suppleres af den nye institution for makroprudentielt tilsyn, Det Europæiske Udvalg for Systemiske Risici (ESRB).

2. Det Europæiske System af Centralbanker (ESCB) og Eurosystemet

a. Organisation

ESCB består af ECB og de nationale centralbanker fra alle EU's medlemsstater (artikel 282, stk. 1, i TEUF og artikel 1 i statuten). Det styres af de samme beslutningsorganer som ECB (artikel 282, stk. 2, i TEUF). Eurosystemet omfatter kun ECB og de nationale centralbanker fra medlemsstaterne i euroområdet.

b. Rolle

ESCB's grundlæggende opgave går ud på at fastholde prisstabiliteten (artikel 127, stk. 1, og artikel 282, stk. 2, i TEUF samt artikel 2 i statuten). Uden at denne målsætning derved berøres, støtter ESCB endvidere de overordnede økonomiske politikker, der bidrager til gennemførelsen af Fællesskabets mål. Det varetager denne opgave ved at udføre følgende opgaver (artikel 127, stk. 2, i TEUF og artikel 3 i statuten):

- at formulere og gennemføre EU's monetære politik
- at foretage transaktioner i udenlandsk valuta i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 219 i TEUF
- at besidde og forvalte medlemsstaternes officielle valutaeserver
- at fremme betalingssystemernes smidige funktion samt
- at bidrage til en smidig gennemførelse af de kompetente myndigheders politikker vedrørende tilsyn med kreditinstitutterne og det finansielle systems stabilitet (artikel 127, stk. 5 TFEU og artikel 3.3 i vedtægten).

3. Det Økonomiske og Finansielle Udvalg

Udvalget består af højst seks medlemmer, hvoraf en tredjedel udpeges af medlemsstaterne, en tredjedel af Kommissionen og en tredjedel af ECB (artikel 134, stk. 2, i TEUF), og det varetager de samme opgaver som Det Monetære Udvalg, som det afløste den 1. januar 1999, dog med én vigtig forskel: det er nu ECB' ansvar at underrette Kommissionen og Rådet om udviklingen i den monetære situation.

4. Rådet for Økonomi og Finans (Økofinrådet)

Økofinrådet består af finansministrene fra alle EU's medlemsstater og er det beslutningstagende organ på EU-plan. Efter at have konsulteret ECB træffer det beslutninger om politikken for eurokursen i forhold til ikke-EU-valutaer, idet man samtidig fastholder målet om prisstabilitet.

5. Eurogruppen

Gruppen af økonomi- og finansministrene fra euroområdet blev oprindeligt kaldt Euro-11, men skiftede navn til »Eurogruppen« i 1997. Dette rådgivende og uformelle organ mødes regelmæssigt for at diskutere alle spørgsmål vedrørende euroområdets og ØMU'ens evne til at fungere smidigt. Kommissionen deltager i møderne og ECB inviteres i relevant omfang (artikel 1 i protokollen (nr. 14) om Eurogruppen). På det uformelle Økofinrådsmøde i Scheveningen den 10. september 2004 blev Luxembourgs premierminister og finansminister Jean-Claude Juncker valgt til formand for Eurogruppen. Han blev dermed Eurogruppens første valgte og faste formand

i en mandatperiode, der startede den 1. januar 2005. Lissabontraktaten styrker Eurogruppens rolle med det formål at øge samordningen inden for euroområdet. Udtrykket »Eurogruppen« nævnes også for første gang i denne traktat (artikel 137 i TEUF). Blandt de officielle nyskabelser er, at et flertal af de medlemsstater, der er repræsenteret i Eurogruppen, vælger en formand for Eurogruppen for en mandatperiode på to et halvt år (artikel 2 i protokol (nr. 14) om Eurogruppen).

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

A. Lovgivningsmæssig rolle

1. Som led i den almindelige lovgivningsprocedure har Europa-Parlamentet følgende opgaver sammen med Rådet:

- vedtagelse af nærmere bestemmelser for den multilaterale overvågningsprocedure (artikel 121, stk. 6, i TEUF)
- ændring af visse artikler i ECB's statut (artikel 129, stk. 3, i TEUF) samt
- fastsættelse af foranstaltninger, der er nødvendige for anvendelsen af euroen som fælles valuta (artikel 133 i TEUF).

2. Europa-Parlamentet høres om følgende spørgsmål:

- bestemmelserne for medlemsstaternes indførelse af euromønter (artikel 128, stk. 2, i TEUF)
- aftaler om vekselkurserne mellem euroen og valutaer i lande uden for EU (artikel 219, stk. 1, i TEUF)
- udpegelse af lande, der kan deltage i den fælles valuta fra 1999 og fremefter
- udnævnelsen af formanden, næstformanden og de øvrige medlemmer af ECB's Direktion (artikel 283, stk. 2, i TEUF og artikel 11.2 i statuten for ECB)
- ændringer af stemmefordelingen i ECB's Styrelsesråd (artikel 10.2, i statuten for ESCB og ECB)
- lovgivning til gennemførelse af proceduren for uforholdsmæssigt store underskud i henhold til stabilitets- og vækstpagten
- alle ændringer af ECB's beføjelser til at føre tilsyn med kreditinstitutter og andre finansielle institutioner (artikel 127, stk. 6, i TEUF)
- ændring af visse artikler i ECB's statut (artikel 129, stk. 4, i TEUF).

3. Europa-Parlamentet underrettes om de nærmere bestemmelser for sammensætningen af Det Økonomiske og Finansielle Udvalg (artikel 134, stk. 3, i TEUF).

B. Tilsynsrolle

1. I henhold til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde

ECB fremsender en årsberetning om ESCB's aktiviteter og om den monetære politik i det foregående og det indeværende år til Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen samt til Det Europæiske Råd. Formanden for ECB skal derfor forelægge

beretningen for Rådet og for Europa-Parlamentet, som kan foranstalte en generel drøftelse på grundlag heraf (artikel 284, stk. 3, i TEUF og artikel 15.3 i ECB-statutten). Formanden for ECB og de øvrige medlemmer af bestyrelsen kan på anmodning af Parlamentet eller på eget initiativ høres af Europa-Parlamentets relevante udvalg (artikel 284, stk. 3) afsnit 2.

2. Parlamentets initiativ

Parlamentet krævede, at ECB's omfattende beføjelser i henhold til traktaten — dvs. frihed til at fastlægge den monetære politik — skulle afbalanceres med demokratisk kontrol (beslutning af 18. juni 1996). Derfor indførte man den »pengepolitiske dialog«. Formanden for ECB eller et andet medlem af Styrelsesrådet giver møde i Europa-Parlamentets Økonomi- og Valutaudvalg mindst hver tredje måned for at besvare spørgsmål om de økonomiske prognoser og for at begrunde den førte pengepolitik i euroområdet. Derudover afgiver Parlamentet rutinemæssig en udtalelse om ECB's årsberetning via en initiativbetænkning. I 2013 blev Parlamentet og ECB enige om en interinstitutionel aftale om demokratisk ansvarlighed og kontrol med de opgaver, ECB er blevet pålagt inden for rammerne af FTM.

Dražen Rakić / Dirk Verbeken

01/2020

